

UDDANNELSES

N E T V Æ R K E T

Styrk uddannelse som en central sektor i dansk bistand En kommentar fra Uddannelsesnetværket om fremtidens udviklingspolitik

17. december 2009

Danmark har omfattende erfaringer med langsigtet støtte til uddannelse i udviklingslande og har en øget markant multilateral profil på uddannelse i både UNESCO og the Education for All – Fast Track Initiative. Vi er et land bygget på menneskelige ressourcer med en stærk uddannelsestradition, som med baggrund i højskoletanken har fokus både på dannelsen af det hele menneske, uddannelse til demokrati og uddannelse i praktiske og erhvervsrelevante færdigheder. Vi har også en bred ressourcebase blandt NGOer, forskere og danske uddannelsesinstitutioner, som er engagerede i uddannelse i Syd – tilsammen en række komparative fordele, som Danmark med fordel kan udnytte som uddannelsesdonor. Samtidig er der et alarmerende behov for donorlande, som går foran og sætter uddannelse højt på dagsordenen. 770 millioner mennesker er analfabeter og 75 millioner børn verden over går i 2009 stadig ikke i skole. Allerede nu ved vi, at 2015 målet om at alle børn gennemfører en grunduddannelse langt fra kan nås. Niveaue af uddannelsesbistand er stagnerende internationalt, og der er frygt for at den økonomiske og finansielle krise fører til decideret fald i bistanden.

Uddannelsesnetværket peger her på **5 gode grunde til at styrke uddannelse som en central sektor i dansk bistand** – underbygget blandt andet i en netop udarbejdet *Analyse af dansk bistand til uddannelse*.

1. Uddannelse er en nøgle til udvikling – og nødvendig for at møde udfordringer som klimaforandringer, beskæftigelse, sikkerhed og ligestilling

Uddannelse er en essentiel og uomgængelig motor for udvikling på alle planer. Det er en forudsætning for fremgang indenfor alle centrale udviklingsparametre såsom økonomisk udvikling (som kræver en uddannet erhvervsstyrke), social udvikling (som kræver uddannelse og oplysning af befolkningen til at tage vare på eget lokalsamfund, sundhed, miljø og klima), og politisk udvikling (som kræver en befolkning uddannet til at deltage aktivt i udvikling af demokratiske og fredelige samfund). Klimaforandringer stiller store krav til befolkningers evne til at tilpasse sig hastige forandringer og søge nye løsninger – og til det er der brug for uddannelse og viden. Unges rolle er kommet højt på udviklingsdagsordenen i de seneste år, og udfordringerne er store. Unge uden tilstrækkeligt livsgrundlag er årsag til bl.a. migration, social uro og grundlag for forlængelse af krigs- og krise situationer, hvis ikke unge tidligere soldater efterfølgende får adgang til uddannelse og beskæftigelse. Alment dannende og erhvervsrelevant ungdomsuddannelse er en helt uomgængelig faktor for at forvandle disse fra 'problemer' til ressourcer. Fokus på erhvervsudvikling og vækst må nødvendigvis gå hånd i hånd med uddannelse af arbejdsstyrken. For kvinderne især er uddannelse en vej til styrket selvværd, viden om, hvordan man tager vare på sig selv og sin familie, bedre sundhed og mindre risiko for HIV/Aids, deltagelse i samfundet – og også til beskæftigelse og økonomisk selvstændighed.

2. Danmark er et uddannelsesland med komparative fordele til at sætte fokus på både uddannelsens kvalitet og relevans for beskæftigelse

Det danske råstof er vores menneskelige ressourcer, som vi historisk har udnyttet gennem et højt uddannelsesniveau. Vi har en stærk pædagogisk tradition med fokus på elevcentrede metoder og

høj kvalitet i uddannelsen. Kvalitet er en efterspurgt vare i mange udviklingslande, hvor øget optagelse af børn i skolerne har ført til dramatisk fald i kvaliteten i mange klasseværelser. Mange steder er kvaliteten så dårlig, at elever hverken lærer at læse, skrive eller regne, selvom de går igennem en grundskoleuddannelse. Uddannelsesnetværkets studie viser, at Danmark i høj grad i dialog med modtagerlande i den bilaterale uddannelsesbistand lægger vægt på, at der skal være kvalitet i undervisningen. Uddannelsens relevans er også kommet højt på dagsordenen – især med henblik på at give både børn, unge og voksne færdigheder, som de rent faktisk kan bruge til noget – og som også hjælper dem til bedre beskæftigelses- og indtægtsmuligheder. Det nye fokus i den danske bistand, som opfølgning på Afrika Kommissionen, er udvikling gennem vækst og beskæftigelse, og også her har Danmark en solid erfaring med erhvervsuddannelse baseret på praktisk tilgang og anvendelighed via et tæt samarbejde med erhvervslivet, kombineret med alment dannende elementer. Danmark har en lang tradition bygget på højskoletanken for et dannelsesideal hvor uddannelse sigter mod handlekompetencer og aktiv deltagelse som borgere i samfundet. Vi har i Danmark erfaring med at introducere demokratiforståelse helt fra grundskoleniveau. Ressourcebasen, som kan bidrage til dansk uddannelsesbistand af høj kvalitet er også solid: En lang række danske NGO'er er aktivt involverede i uddannelsesbistand i Syd, og mange andre aktører som konsulenter, forskere, virksomheder, brancheforeninger, fagforeninger, uddannelsesinstitutioner og højskoler har en rig erfaring med uddannelsessamarbejde i udviklingslande.

3. Danmark kan være med til at sikre de svageste retten til uddannelse – herunder fattige, kvinder samt børn og unge i skrøbelige stater

Uddannelse er udover at være en motor for udvikling også en rettighed for alle – som afspejlet i erklæringen om Uddannelse for Alle, der er rammen for den danske uddannelsesbistand. Danmark har spillet en vigtig rolle i at fremme Uddannelse for Alle, og har ikke mindst haft stort fokus på uddannelse for piger og kvinder. Danmark spiller også en stadigt vigtigere rolle i at støtte uddannelse i skrøbelige og konfliktramte stater, bl.a. med et omfattende engagement i Afghanistan, Nepal og Sudan. Uddannelse – bl.a. med fokus på fredsundervisning - bidrager til at skabe fred og stabilitet i disse skrøbelige situationer. Også her ligger Danmark pænt i feltet blandt donorerne. Uddannelse som en rettighed, der også gælder svage, marginaliserede og fattige grupper er i fin overensstemmelse med det overordnede danske mål for bistanden om at reducere fattigdom. Danmark bør også i fremtiden fastholde fokus på fattigdomsreduktion med en solid indsats i de sociale sektorer - som det også anbefales i NGO-forums *Syv notater om Danmarks ny udviklingspolitik*. Et øget engagement på nye områder i uddannelsesbistanden såsom erhvervsuddannelser, livslang læring og uddannelse i skrøbelige og svage stater vil dog kræve øgede ressourcer og en større samlet ramme for uddannelsesbistanden.

4. Danmark kan gå foran med øget finansiering til uddannelse – og arbejde for en donorarbejdsdeling, som lever op til løfterne i Dakar-erklæringen

Der mangler internationalt omkring 17 milliarder \$, i uddannelsesbistand for at nå målene om Uddannelse for Alle, og donorlandene lovede i år 2000 i Dakar, at *intet land, der arbejder seriøst for at give alle sine borgere adgang til uddannelse i 2015, skal begrænses i dette på grund af mangel på ressourcer*. Som det fremhæves i Uddannelsesnetværkets nye studie, frygtes det efter finanskrisens start, at der vil være en faldende vækst i den generelle bistand og også i bistanden til uddannelse. Bl.a. udtrykkes der i UNESCOs seneste Global Monitoring Report 2009 bekymring for stagnation i uddannelsesbistanden. Den danske regering valgte i 2009 at gå foran og fastholde bistandsniveauet på trods af krisen. Det er et flot signal, som man også bør sende i forhold til uddannelsesbistanden. Den danske bilaterale bistand til uddannelse har ifølge vores studie: *"i absolutte tal været stort set konstant over de sidste 10 år. Der er altså sket et fald i relative beløb, da inflationen har reduceret værdien af de ca. 550 mio. der gennemsnitligt forbruges på uddannelse årligt. Da den totale bistand er steget, mens bistanden til uddannelse ikke er steget, er*

andelen og prioriteringen af dansk bistand til uddannelse altså støt faldet i perioden. Et fald fra over 10% af den bilaterale bistand i 1998/2000 til 6,6 % i 2008 og selvom det betydningsfulde danske bidrag til FTI fra 2007 opvejer den manglende stigning så viser beregninger, at andelen af den totale bistand der går til uddannelse inklusiv bidrag til FTI udviser en faldende tendens." Der kan være gode grunde til at fokusere bistanden på bestemte sektorer og til at sikre en fornuftig arbejdsdeling mellem donorer indenfor sektorerne. Danmark har været en stabil donor i uddannelsessektoren og set i relation både til komparative fordele og det store globale behov for finansiering giver det god mening, at Danmark vælger at være en vigtig spiller indenfor denne sektor. Det kræver, at Danmark øger bistanden til uddannelse, og at vi i internationale sammenhænge arbejder for, at også andre donorer lever op til deres del af løfterne.

5. Danmark kan spille en vigtig rolle multilateralt – bidrage til kohærens og harmonisering, og samtidig skabe sin egen markante profil

Danmark har for nylig fået en betydelig multilateral profil på uddannelse med plads i både the Fast Track Initiative og UNESCOs styrende organer. Netværkets studie peger på den nye og positive rolle Danmark har spillet i FTI, hvor det konstateres at: *"Danmark har spillet en stor rolle for den udvikling initiativet har gennemløbet i de seneste år og at der fortsat er behov for flere tiltag og ressourcer til FTI. Danmark har fået en række mærkesager igennem. Samtidig er der en række store udfordringer, som Danmark kan være med til at løfte gennem sin aktive deltagelse: "i forhold til at sikre en optimal forvaltningsstruktur, der ikke domineres af Verdensbanken, ligesom nye finansieringsmekanismer for både svage/skrøbelige stater og post-primary uddannelse er sat på dagsordenen."* Danmark overtager desuden fra januar 2010 repræsentationen af den nordisk-baltiske valggruppe i den Internationale Valutafond (IMF)s bestyrelse. IMF's restriktive finanspolitik overfor udviklingslandene har gjort det svært at foretage de nødvendige investeringer i uddannelsessektoren. Der er ifølge vores studie en stigende opmærksomhed i IMF på at beskytte de sociale sektorer i makroøkonomiske tiltag, men det fremhæves også, at undersøgelser foretaget af seneste låneaftaler (af the Global Campaign for Education) peger på, at der i praksis stadig er tendens til at begrænse udgifterne til uddannelse, som en del af den offentlige sektor. Danmark vil nu sidde med en øget mulighed for at øve indflydelse i IMF og fremme en politik, der både i retorik og praksis sikrer sammenhæng mellem finans- og uddannelsespolitikken i udviklingslandene. Danmark har med sin placering i disse centrale multilaterale institutioner en unik mulighed for at bidrage til kohærens og harmonisering – og naturligvis også en chance for yderligere at styrke sin profil som markant donor indenfor uddannelsesbistanden.

Uddannelsesnetværket

- består af 32 danske organisationer: www.uddannelsesnetvaerket.dk. *Analyse af dansk bistand til uddannelse* af Marianne Victor Hansen, MVH-Consult kan læses [her](#). Kommentaren er udarbejdet af Uddannelsesnetværkets styregruppe: Sanne Müller (IBIS), Catherine Watson (Axis), Bo Tovby Jørgensen (Red Barnet), Jens Dolin (MFR), Pia Sonnenborg (Ghana Venskabsgrupperne), Tore Asmussen (Danmarks Lærerforening), og Eva Iversen (koordinator for Uddannelsesnetværket). For yderligere oplysninger kontakt: ei@ibis.dk